

education, formation of conditions for children that provide their participation in social life. Shown are the main directions of the pedagogical work for realization of these tasks. Also considered are possibilities of the special school to assist school-leavers in job placement.

Key words: children with intellectual impairments, the right to labor, vocational training, vocational rehabilitation.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 22.09. 2015 р.

Рецензент: д. пед. наук, проф. Супрун М.О.

УДК: 37.013:376

Ісаєва О.В., Філіппенко О.І.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ ІНКЛЮЗИВНОГО РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

У статті розглядається проблема створення інклюзивних ресурсних центрів – закладів, які мають надавати комплексну науково-методичну, консультаційно-інформаційну координуючу допомогу команді супроводу дитини з особливими потребами в загальноосвітньому закладі із залученням наявного матеріального та кадрового ресурсу спеціальних навчальних закладів та навчально-реабілітаційних центрів. Здійснено аналіз становлення спеціальної та впровадження інклюзивної освіти в Україні, зокрема – в Дніпропетровській області. Розглянуто публікації вітчизняних науковців, у яких окреслено перспективні напрями розвитку освіти дітей з різними формами порушень фізичного та розумового розвитку. Відзначено особливі риси ресурсних центрів, які функціонують у Канаді та оглянуто моделі інклюзивних ресурсних центрів, вже створених в Україні. Запропоновано модель інклюзивного ресурсного центру, яка увірала кращі зарубіжні та вітчизняні напрацювання в цьому напрямі та максимально врахувала реальний матеріальний та кадровий потенціал Дніпропетровської області.

Ключові слова: «особлива дитина», діти з порушеннями психофізичного розвитку, інклюзивна освіта, корекційно-реабілітаційна діяльність, навчально-реабілітаційні центри, модель інклюзивного ресурсного центру.

У XXI столітті докорінно змінилося ставлення українського суспільства до людей з обмеженими фізичними можливостями. Зокрема, змінилось бачення форми надання дітям з психофізичними порушеннями якісних освітніх та корекційно-реабілітаційних послуг. На сьогодні суспільством в цілому вже позитивно сприймається європейська норма інклюзивного навчання дітей з різними формами порушень фізичного та розумового розвитку в загальноосвітніх закладах. Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів і тому має виважено перейти від інтернатної моделі навчання дітей з особливими потребами до нової інклюзивної.

У XVIII – XIX сторіччях перші спеціальні навчально-виховні заклади для дітей з вадами розвитку з'явилися при лікувальних закладах. Протягом XX сторіччя вже в системі освіти нашої країни «особливими дітьми» опікувались спеціалізовані навчальні заклади, основним завданням яких було надання відповідного рівня освіти випускникам, але у XXI столітті їм на зміну приходять вже навчально-реабілітаційні центри, які мають надавати вихованцям цілісний комплекс педагогічних та корекційно-реабілітаційних (абілітаційних) послуг та сприяти успішній соціалізації вихованців. У 2015 році на Дніпропетровщині було сформовано мережу потужних комунальних спеціальних закладів та навчально-реабілітаційних центрів системи освіти.

З іншого боку, відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872, по області в загальноосвітніх закладах поступово впроваджувалось інклюзивне навчання «особливих дітей», яке має забезпечити їм переваги навчання з однолітками за місцем проживання та, відповідно, ранню поступову соціалізацію. Кількість таких дітей на Дніпропетровщині зростала із року в рік, з 4 дітей станом на 1 вересня 2011 року до 173 учнів, які навчались інклюзивно в 2014 – 2015 навчальному році.

Педагогічним колективам і батькам дітей з особливими освітніми потребами, які визнали оптимальною модель інклюзивної освіти, вкрай необхідна систематична консультативна допомога фахівців: педагогів-дефектологів, медиків, психологів, які мають досвід роботи з дітьми різних нозологій,

потребують вони також певних матеріальних ресурсів (спеціальні навчальні матеріали, обладнання тощо).

Таким чином виникає необхідність створення в Дніпропетровській області інклюзивного ресурсного центру – закладу, який має надавати комплексну науково-методичну, консультаційно-інформаційну координуючу допомогу команді супроводу дитини з особливими потребами в загальноосвітньому закладі із залученням наявного матеріального та кадрового ресурсу спеціальних навчальних закладів та навчально-реабілітаційних центрів.

Метою статті є розробка такої моделі інклюзивного ресурсного центру, яка б увібрала кращі зарубіжні та вітчизняні напрацювання в цьому напрямі та максимально враховувала реальний матеріальний та кадровий потенціал безпосередньо Дніпропетровської області.

У публікаціях вітчизняних науковців розглядаються перспективні напрями розвитку освіти дітей з різними формами порушень фізичного та розумового розвитку (В.І. Бондар, В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, М.К. Шеремет та ін.) [1, 3, 4, 7]. І якщо в деяких наукових дослідженнях існувала думка про необхідність відмови від надбань вітчизняної спеціальної освіти і пошук нових структур, орієнтованих на розвиток виключно інклюзивної освіти західної моделі, то сьогодні можна відзначити, що порівняльні дослідження А.А. Колупаєвої щодо питань реалізації спеціальної допомоги дітям з вадами розумового та/або фізичного розвитку в різних країнах дозволили їй обґрунтувати теоретичні засади інклюзивної освіти в Україні та визначити шляхи її впровадження [4]. Тож за результатами осмислення досвіду різних країн провідними науковцями країни було визначено найефективнішим шлях еволюційного поступового розвитку системи спеціальної освіти з урахуванням потреб сьогодення та розроблено концептуальні засади спеціальної інклюзивної освіти.

Т.М. Дегтяренко відзначає, що розпочата в Україні реформа спеціальної освіти вимагає глибокого, всебічного і творчого осмислення корекційно-реабілітаційної діяльності як суспільного феномену, а критичне переосмислення історичного досвіду визначається виваженими підходами до розроблення інноваційних стратегій у галузі спеціальної освіти, дозволяє розробити освітні технології, які забезпечуватимуть трансформаційну перебудову галузі в умовах глобалізації всіх соціальних процесів [2, с. 78].

Тож, як зазначає І.В. Луценко, пріоритетними в реалізації інклюзивної освіти в Україні мають стати завдання, спрямовані на розроблення моделей взаємодії між фахівцями загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів, навчально-реабілітаційних центрів та закріплення такої взаємодії на рівні державного регулювання. Соціальні перетворення і гуманізація освіти мають об'єднати систему спеціальної і загальної освіти, переорієнтуватися на використання наявних можливостей і ресурсів не лише для забезпечення корекційної складової освітнього процесу, а й для надання ефективної консультативної допомоги педагогам загальноосвітніх навчальних закладів, які працюють в умовах інклюзивного навчання [5].

Н.І. Софій представлено та розглянуто моделі інклюзивних ресурсних центрів, які вже функціонують в Україні, описано їх основні функції відповідно до потреб основних цільових груп – батьків дітей з особливими освітніми потребами та педагогів, які працюють з цими дітьми в умовах інклюзивного навчання, та вивчено канадський досвід (провінція Манітоба), накопичений з цього питання [6].

Концепція функціонування ресурсних центрів у світі постійно розвивається, оскільки змінюються погляди суспільства на дітей з особливими потребами, які все більше вважаються потенційними активними членами суспільства за умови надання їм певної підтримки. І метою діяльності ресурсних центрів є координація надання їм такої підтримки. У Канаді багато ресурсних центрів зосереджують свою діяльність на сприянні інтеграції людей з особливими потребами в суспільство двома способами:

1. розвиток потенціалу батьків, вчителів, соціальних працівників тощо з метою надання їм можливості задовольнити фізичні, емоційні, комунікативні та інші потреби людини з особливими потребами;

2. розвиток навичок і вмінь самої людини з особливими потребами, щоб збільшити її фізичний, емоційний, соціальний потенціал та поліпшити навички самодопомоги.

Можна виділити дві основні моделі ресурсних центрів, які функціонують у Канаді. Перша модель передбачає надання ряду послуг фахівцями центру за місцем потреби в них. Тобто корекційний педагог, трудотерапевт, логопед, інші фахівці можуть надавати консультаційні, інформаційні послуги, надання спеціалізованого обладнання батькам дітей з інвалідністю, педагогам або соціальним працівникам закладів, які відвідує дитина тощо. Друга модель має за мету надання послуг безпосередньо на базі центру – батьки дітей з інвалідністю, працівники навчальних закладів, інші фахівці відвідують центр, щоб отримати необхідну підтримку (консультації, навчання певним методам роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку тощо). Кожна з моделей має низку переваг та недоліків, але основним чинником, який впливає на вибір моделі, безумовно, є географічний, за першою моделлю працюють ресурсні центри, які розташовані далеко від місця проживання дитини з особливими потребами. Але за наявності на сьогодні мережі Інтернет у віддалених районах ряд послуг вже може надаватись он-лайн.

Українську модель інклюзивного ресурсного центру було створено в межах українсько-канадського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні», що впроваджувався протягом 2008 – 2012 років, подальший розвиток моделі інклюзивного ресурсного центру відбувається в рамках нового проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком», який передбачає удосконалення і поширення діяльності таких центрів.

Зазначена модель передбачає виконання таких основних функцій:

інформаційної (центри надають батькам, педагогам та іншим залученим до команди супроводу дитини фахівцям інформацію щодо наявності послуг для дітей з особливими освітніми потребами та особливостей впровадження інклюзивної освіти);

навігаційної (центри допомагають батькам дітей з особливими освітніми потребами у визначенні та отриманні доступу до існуючих послуг для забезпечення соціальних, емоційних та освітніх потреб дитини);

просвітницької (поширення в суспільстві інформаційних матеріалів про суть інклюзивної освіти та стан її впровадження);

підтримуючої (розвитку спроможності батьків, педагогів, інших фахівців шляхом поглиблення їх знань та компетенцій в області інклюзивної освіти);

обстоювання прав (центри допомагають у забезпеченні права дитини з особливими освітніми потребами на якісну освіту шляхом підтримки батьків та інформування ключових установ про рівень надання додаткової підтримки такої дитини).

Практика довела, що двома зацікавленими цільовими групами, які найближче пов'язані зі спеціальними потребами дітей на отримання якісної освіти в інклюзивному середовищі є батьки дітей з особливими освітніми потребами та педагоги, які працюють з цими дітьми. Відповідно до цього було впроваджено дві моделі інклюзивних ресурсних центрів: на базі психолого-медико-педагогічних консультацій, орієнтовану на батьків, та на базі Науково-методичних центрів інклюзивної освіти обласних Інститутів післядипломної педагогічної освіти, орієнтовану на педагогів.

Нині такі інклюзивні ресурсні центри функціонують у Києві, Львові, Вінниці, Рівному та Сімферополі. Але на сьогодні ні в одній області ще не створено такої структурної установи, яка б поєднувала всі бажані функції інклюзивного ресурсного центру, координуючи ресурси соціальної, освітньої та медичної сфери, забезпечуючи дитині з особливими потребами низку необхідних їй послуг – освітніх, медичних, соціального захисту тощо.

Зважаючи на наявність певних недоліків у існуючих нині моделях інклюзивних ресурсних центрів, департаментом освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації було розроблено таку модель ресурсного центру, яка б увібрала кращі зарубіжні та вітчизняні напрацювання в цьому напрямі та максимально враховувала реальний матеріальний та кадровий потенціал Дніпропетровської області.

Нами пропонується двокрокове створення єдиного регіонального інформаційно-ресурсного

центру.

Першим (підготовчим) кроком передбачено створення окремих підрозділів за напрямками, якими опікуються департаменти охорони здоров'я, освіти і науки, соціального захисту населення Дніпропетровської облдержадміністрації. Такими підрозділами має узагальнитись за напрямками інформація щодо наявних матеріальних та людських ресурсів, потреб у послугах та їх ресурсного забезпечення, створена база даних наявних та потенціальних отримувачів послуг.

Другим кроком має стати створення єдиного регіонального інформаційного ресурсного центру, в якому батьки дітей з особливими потребами можуть отримати вичерпну інформацію щодо існуючих послуг та інформаційно-координаційний супровід. Такий центр забезпечить отримання інформаційних послуг громадянами за принципом «єдиного вікна», зекономить місце та людські ресурси.

Єдиний регіональний інформаційно-координаційний центр має бути консультативно-дорадчим органом, створеним для координації діяльності закладів та установ різних форм власності та підпорядкування, які надають послуги дітям з особливими потребами, з метою збору, узагальнення та накопичення інформації про суб'єктів, які надають реабілітаційні послуги, та інформування батьків дітей з особливостями психічного та фізичного розвитку щодо можливості отримання медичних, освітніх, реабілітаційних та інших необхідних їм послуг.

У своїй діяльності єдиний регіональний інформаційно-координаційний центр керується Конвенцією про права інвалідів, Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Основи законодавства про охорону здоров'я», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про захист персональних даних», нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, рішеннями Дніпропетровської обласної ради та розпорядженнями голови Дніпропетровської облдержадміністрації.

Розглянемо детально механізм створення тієї частини єдиного регіонального інформаційно-ресурсного центру, яка опікується питаннями надання освітніх послуг дітям з особливостями розвитку, тобто інклюзивного ресурсного центру.

Створення інклюзивного ресурсного центру, який би узагальнив інформацію про всі наявні послуги в цьому напрямі та їх надавачів, здійснював моніторинг потреб, що виникають у батьків дітей з особливими освітніми потребами та педагогів, які працюють з такими дітьми, має стати першим кроком до побудови єдиного регіонального інформаційно-ресурсного центру. Такий заклад має бути компетентним посередником між усіма зацікавленими особами процесу надання освіти дитині з особливими потребами в оптимальній формі.

Інклюзія, як освіта для всіх, потребує значних та різноманітних кадрових, матеріально-технічних та фінансових ресурсів. Потреби дітей суттєво відрізняються, тому мати всю потрібну інформацію, досвід, обладнання, спеціалістів на кожному окремий навчальний заклад не має можливості. Кожна сім'я, дитина, освітній заклад, потребує щоразу інакшої допомоги, яка зніме проблеми та нормалізує входження в навчальний процес. Книги, друковані та електронні матеріали, інформація про всі існуючі супутні послуги надаватимуться за запитом батьків та педагогів адресно з урахуванням конкретної ситуації.

Інклюзивний ресурсний центр має бути державно-громадським утворенням, керівництво яким здійснюється правлінням, в якому представлені всі зацікавлені особи, у тому числі освітні заклади, батьківська громадськість.

Партнерами інклюзивного ресурсного центру, які постійно співпрацюють із ним, є департамент освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації, комунальний заклад «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», комунальний спеціальний загальноосвітній навчально-реабілітаційний заклад «Дніпропетровський обласний методичний психолого-медико-педагогічний центр», 25 навчально-реабілітаційних центрів обласного підпорядкування (за напрямками), відділи освіти райдержадміністрацій, управління (відділи) освіти (і науки) міських рад регіону, громадські організації «Ангел дитинства», «ДАСИД», «Особливе дитинство».

Необхідно відзначити, що Дніпропетровська обласна психолого-медико-педагогічна

консультація має значний досвід всебічної консультативної роботи з дітьми з особливими потребами. Її працівниками систематично та планово проводиться методична психолого-медико-педагогічна, просвітницька діяльність з районними (міськими) психолого-медико-педагогічними консультаціями та шкільними комісіями (консиліумами). Здійснюється методичні консультативно-супровідні заходи з питань навчання фахівців. Постійно проводяться навчально-методичні, організаційні заходи та контроль за діяльністю психолого-медико-педагогічних консультацій, вивчається, узагальнюється та впроваджується їх позитивний досвід роботи.

При комунальному закладі «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» функціонує кафедра корекційної педагогіки та відкрито факультет перепідготовки педагогічних працівників за спеціальністю «Дефектологія» (корекційна педагогіка). На факультеті заочно щорічно навчається 75 студентів. Також при інституті функціонує лабораторія інклюзивної освіти, яка забезпечує методичний супровід інклюзивної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах.

Інклюзивний ресурсний центр пропонується створити на базі комунального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», джерелами фінансування його діяльності є обласний бюджет, благодійні внески та інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

Діяльність інклюзивного ресурсного центру здійснює правління, яке працює на громадських засадах, та постійний штат, що складається з координатора та двох фахівців.

Мета роботи інклюзивного ресурсного центру: надання консультативно-координаційної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами та педагогічним працівникам, які безпосередньо впроваджують інклюзивну освіту.

Напрями роботи інклюзивного ресурсного центру:

створення фонду ресурсних матеріалів (нормативно-правових, програмно-методичних, дидактичних, інформаційно-комунікаційних технологій тощо);

створення та постійне оновлення електронної бази наявних у регіоні освітніх послуг для дітей з особливими потребами;

вивчення позитивного досвіду роботи щодо впровадження інклюзивної освіти в Україні та за кордоном;

аналіз, відбір, розробка та апробація практико-орієнтованих технологій психолого-педагогічного супроводу дітей, що навчаються за інклюзивною формою;

залучення соціальних партнерів для ефективного просування впровадження інклюзивної освіти в освітніх закладах області;

інформування представників батьківської громадськості про існуючі форми надання освіти дітям із порушенням психофізичного розвитку, допомога їм у вивченні нормативно-правової бази з цього питання;

консультативна допомога (навігація) батькам дітей з особливими освітніми потребами щодо обрання оптимальної форми освіти з урахуванням наявності транспорту, обладнання, асистування тощо, у тому числі – стосовно впровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах області;

координація дій освітніх закладів та установ – партнерів інклюзивного ресурсного центру з метою надання повного спектру освітніх послуг кожній дитині з особливими освітніми потребами з урахуванням її індивідуальних особливостей;

координація дій освітніх закладів та установ – партнерів інклюзивного ресурсного центру з метою надання кожному педагогічному працівнику, який безпосередньо впроваджує інклюзивну освіту в навчальному закладі, методичної допомоги шляхом поглиблення їх знань та компетенцій в області інклюзивної освіти;

участь у розробці та реалізації програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо питань впровадження інклюзивної освіти;

обстоювання інтересів дитини з особливими освітніми потребами на отримання нею якісної освіти відповідно до її індивідуального розвитку;

здійснення просвітницької роботи в суспільстві з метою поширення інформації про розвиток інклюзивної освіти шляхом проведення інформаційних кампаній, друку інформаційних бюлетенів, флаєрів тощо, розміщення відповідної інформації на сайтах департаменту освіти і науки облдержадміністрації, міських рад та райдержадміністрацій, в засобах масової інформації, організації семінарів, майстер-класів, тренінгів, круглих столів, конференцій із залученням зацікавленої батьківської громадськості.

У своїй роботі інклюзивний ресурсний центр має можливість використовувати значний досвід практичної роботи, що накопичено фахівцями, які працюють в навчально-реабілітаційних центрах із вихованцями, які мають різні форми порушень фізичного та розумового розвитку. Інклюзивний ресурсний центр плануватиме, координуватиме та сприятиме укладанню угод щодо співпраці та надання корекційно-реабілітаційних послуг навчально-реабілітаційними центрами загальноосвітнім закладам, в яких інклюзивно навчаються діти з особливими потребами.

До складу правління інклюзивного ресурсного центру, яке складається з 15 осіб, можуть входити представники департаменту освіти і науки облдержадміністрації, обласної психолого-медико-педагогічної консультації, комунального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», керівники навчально-реабілітаційних центрів та загальноосвітніх закладів, у яких безпосередньо впроваджується інклюзивне навчання, представники громадських організацій та батьківських ініціативних груп. Правління збирається за необхідністю, але не рідше одного разу на два місяці.

Поточне управління роботою фахівців інклюзивного ресурсного центру здійснюється координатором, узгодженим правлінням на першому засіданні шляхом відкритого голосування більшістю голосів від числа присутніх.

Координатор планує та організовує поточну роботу інклюзивного ресурсного центру, координує роботу фахівців інклюзивного ресурсного центру, взаємодіє з партнерами, здійснює моніторинг та готує аналітичну звітність щодо проведеної роботи.

Фахівці створюють та постійно оновлюють бази даних дітей з особливими потребами та обсягу освітніх та супутніх послуг, що надаються навчально-реабілітаційними центрами регіону.

Тому вони можуть надати батькам «особливої дитини» максимально розгорнуту інформацію щодо можливостей вибору форми її навчання як за територіальною доступністю, так і за фаховим наповненням, батьки кожної дитини зможуть мати для вибору конкретної моделі освіти повну картину наявних можливостей і компетентний супровід протягом усього часу навчання дитини.

На наш погляд, описана модель функціонування інклюзивного ресурсного центру є найбільш прийнятною для Дніпропетровського регіону, враховує кращі зарубіжні та вітчизняні напрацювання в цьому напрямі і максимально залучає реальний матеріальний та кадровий потенціал системи освіти області. Вона задовольняє як інтереси батьків дітей з особливими освітніми потребами, так і колективи педагогів, що безпосередньо працюють в інклюзивних класах, тобто обидві найбільш зацікавлені соціальні групи. А як частина запланованого єдиного регіонального інформаційного ресурсного центру, в якому батьки дітей з особливими потребами можуть отримати вичерпну інформацію щодо існуючих послуг та інформаційно-координаційний супровід за принципом «єдиного вікна», вона наблизить втілення канадських зразків в українські реалії.

Впровадження такої моделі в життя надасть можливість поступово перейти від інтернатної моделі навчання дітей з особливими потребами до інклюзивної.

Використана література:

- 1. Бондар В.І.** Історія олігофренопедагогіки : підручник / В.І.Бондар, В.В.Золотух. – К.: Знання, 2007. – 375 с.
- 2. Дегтяренко Т.М.** Корекційно-реабілітаційна допомога особам з психофізичними порушеннями як суспільний феномен та об'єкт спеціальної педагогіки / Т.М.Дегтяренко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія – № 24. – с. 78 – 84.
- 3. Засенко В.В.** Інтеграція: за і проти // Діти з особливими потребами: поради батькам / В.І.Бондар, В.І.Берзін, Л.В.Борщевська та ін.; за ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенко. – К.: Науковий світ, 2004. – 232 с.
- 4. Колупасва А.А.** Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади : монографія / А.А.Колупасва. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 457 с.

5. **Луценко І.В.** Організаційні та нормативно-правові аспекти діяльності різнопрофільних фахівців в інклюзивному навчальному закладі / І.В. Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання. Науковий, навчальний, інформаційний журнал. – К.: Педагогічна преса, 2015 – № 2 (74) – с. 35 – 44.
6. **Софій Н.І.** Інклюзивні ресурсні центри: канадський досвід та українські реалії / Н.І. Софій // Особлива дитина: навчання і виховання. Науковий, навчальний, інформаційний журнал. – К.: Педагогічна преса, 2015 – № 1 (73) – с. 34 – 40.
7. **Шеремет М.К.** Проблеми та перспективи спеціальної освіти / М.К. Шеремет // Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів. – 2007. – № 1 – 24 с.

References:

1. **Bondar V.I.** Istoriya oligofrenopedahohiky : pidruchnyk / V.I. Bondar, V.V. Zolotoverkh. – K.: Znannya, 2007. – 357 s.
2. **Dehtyarenko T.M.** Korektsiyno-reabilitatsiyna dopomoha osobam z psikhofizychnymy porushchennyamy yak suspil'niy fenomen ta objekt spetsial'noyi pedahohiky / T.M. Dehtyarenko // Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova: Zb. naukovykh prac'. – K.: NPU imeni M.P. Dragomanova, 2013. – Seriya 19. Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psyhologiya – № 24. – s. 78 – 84.
3. **Zasenko V.V.** Integratsiya: za i proty // Dity z osoblyvymy potrebamy: porady bat'kam / V.I. Bondar, V.I. Berzin', L.V. Borshchevs'ka ta in.; za red. V.I. Bondarya, V.V. Zasenka. – K.: Naukoviy svit, 2004. – 232 s.
4. **Kolupajeva A.A.** Pedahohichny osnovy intehruvannya shkolariv z osoblivostyamy psyhofizichnoho rozvytku u zahal'noosvitny navchal'ny zaklady : monohrafija / A.A. Kolupajeva – K.: Pedahohichna dumka, 2007. – 457 s.
5. **Lutsenko I.V.** Orhanizatsiyni ta normatyvno-pravovy aspekty dijal'nosti riznoprofil'nyh fahivciv v inkluzivnomu navchal'nomu zaklady / I.V. Lutsenko // Osobliva ditina: navchannya i vyhovannya/ Naukovyj, navchal'nyj, informatsiynij zhurnal. – K.: Pedahohichna prasa, 2015 – № 2 (74) – s. 35 – 44.
6. **Sofiy N.I.** Inkluzivny resursny centry: kanads'kyj dosvid ta ukrajinsky realiji / N.I. Sofiy // Osobliva ditina: navchannya i vyhovannya/ Naukovyj, navchal'nyj, informatsiynij zhurnal. – K.: Pedahohichna prasa, 2015 – № 1 (73) – s. 34 – 40.
7. **Sheremet M.K.** Problemy ta perspektivy spetsial'noyi osvity / M.K. Sheremet // Korektsiyna pedahohika. Visnyk Ukrajin'skojy asociacijy korektsiynih pedahohiv. – 2007. – № 1 – 24 s.

Исаева Е.В., Филиппенко Е.И. Разработка модели инклюзивного ресурсного центра на Днепропетровщине

В статье рассматривается проблема создания инклюзивных ресурсных центров – учреждений, которые должны предоставлять комплексную научно-методическую, консультативно-информационную координирующую помощь команде сопровождения ребенка с особыми потребностями в общеобразовательном учреждении с привлечением имеющегося материального и кадрового ресурса специальных учебных заведений и учебно-реабилитационных центров. Осуществлен анализ становления специального и внедрения инклюзивного образования в Украине, в частности – в Днепропетровской области. Рассмотрены публикации отечественных ученых, в которых обозначены перспективные направления развития образования детей с различными формами нарушений физического и умственного развития. Отмечены отличительные черты ресурсных центров, функционирующих в Канаде, и рассмотрены модели инклюзивных ресурсных центров, уже созданных в Украине. Предложена модель инклюзивного ресурсного центра, которая вмещает лучшие зарубежные и отечественные наработки в этом направлении и максимально учитывает реальный материальный и кадровый потенциал Днепропетровской области.

Ключевые слова: «особый ребенок», дети с нарушениями психофизического развития, инклюзивное образование, коррекционно-реабилитационная деятельность, учебно-реабилитационные центры, модель инклюзивного ресурсного центра.

Isaeva O.V., Filippenko O.I. Developing a model of inclusive resource center in the Dnipropetrovsk region

In the article is examined the problem of building inclusive resource centers – establishments which must give a complex scientific-methodical, advisory and information support team coordinating help of a child with special needs in the educational institutions with the use of available material and human resources specialized schools and training and rehabilitation centers. It made a special analysis of the formation of special and inclusive education in Ukraine, in particular – in the Dnipropetrovsk region. The publication of domestic scientists in which identifies promising directions of development of education for children with various forms of violations of the physical and mental development are consider. Marked by the distinctive features of the resource centers operating in Canada, and are considered a model of inclusive resource centers already created in Ukraine. The model of inclusive resource center is offered which contains the best foreign and domestic works in this direction and maximally take into account the real material and skilled potential of the Dnepropetrovsk area.

Key words: "Special Child", children with impaired mental and physical development, inclusive education, correctional and rehabilitation activities, training and rehabilitation centers, a model of inclusive resource center.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Гладуш В.А.